

VERITAS

Történetkutató Intézet és Levéltár

Tartalom

- VERITAS-est
- Hírek
- Olvasnivaló:

- *Az 1919. évi perszónáluniós tervek*
- *Az I. világháború Jelačića? Svetozar Boroević cs. és kir. tábornagy megítélése 1918-ban*
- *Amikor a Veritas volt az első*

- Cikkajánló
- Adatkezelési tájékoztató

VERITAS-est

Hálózatok a történelemben. Állambiztonság és nemzetbiztonság a 20. században.

December 5-én, kedden 18 órakor rendezzük a VERITAS-estek sorozat nyolcvannegyedik vitáját, a **Hálózatok a történelemben. Állambiztonság és nemzetbiztonság a 20. században** címmel. **Marinovich Endre** moderálásával **Kovács Zoltán András** nb. dandártábornok, a Nemzeti Információs Központ főigazgatója és **Bertalan Péter** intézetünk tudományos főmunkatársa vitatják meg az est témáját.

Kép forrása: Fortepan / BM Filmstúdió

[A vita ezen a linken is követhető](#)

[Tovább a linkre](#)

HÍREK

2023. december 12-én a VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár, az Országgyűlés Hivatala és a Batthyány Lajos Alapítvány **Antall József miniszterelnök halálának 30. évfordulója** alkalmából emlékkonferenciát rendez.

Tisztelettel meghívjuk Önt Antall József miniszterelnök halálának 30. évfordulója alkalmából rendezett emlékkonferenciára.

A POLITIKUS – TÖRTÉNÉSZ ÉS A TÖRTÉNÉSZ – POLITIKUS

Időpont: 2023. december 12. (kedd) 10 óra
Helyszín: Országház, Főrendiházi ülésterem
A rendezvény fővédnöke: Kövér László, az Országgyűlés elnöke
Rendező:
VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár
Országgyűlés Hivatala
Batthyány Lajos Alapítvány

10.04. Meghívó Szakály Sándor egyetemi tanár, a VERITAS főigazgatója

10.05. Köszöntő: **Boross Péter** volt miniszterelnök

A POLITIKUS – TÖRTÉNÉSZ

Üléselelők: **Marinovich Endre** professor emeritus, a VERITAS főigazgató-helyettese

10.10. **Gulyás Gergely** Miniszterelnökséget vezető miniszter:

Antall József aktualitása

10.30. **Erdődy Gábor** egyetemi tanár, rendkívüli és meghatalmazott nagykövet:

A tradicionális és a modernség kölcsönhatása
Antall József eszmerendszerében

10.50. **Martonyi János** egyetemi tanár, volt külügyminiszter:

Történelmi tudat és külpolitikai aktivitás

11.10 – 11.30 Szünet

A TÖRTÉNÉSZ – POLITIKUS

Üléselelők: **Szakály Sándor** egyetemi tanár, a VERITAS főigazgatója

11.30. **Marinovich Endre** professor emeritus, a VERITAS főigazgató-helyettese:

Politikai felelősség és széleskörű szakismeret.
Antall József hozzászólásai a kormányüléseken

11.30. **Hermann Róbert** egyetemi tanár, a VERITAS kuratóriumának elnöke

történelm

12.10. **Ujváry Gábor** főiskolai tanár, a VERITAS intézetvezetője:

Antall József és a magyar egyetempolitika

12.30. **Kincses Katalin** egyetemi docens, a VERITAS tudományos főmunkatársa:

Antall József orvostörténelmi kutatásai

12.50. Zárzó: **Dezső Tamás** egyetemi tanár, a Batthyány Lajos Alapítvány kuratóriumának elnöke

A konferencián való részvétel regisztrációköteles, regisztrálni az alábbi linken lehet:

<https://www.parlament.hu/web/orszaghaz/rendezvenyek?thonap=2023-12&esemeny=65234072>

14:30-tól szeretettel várjuk a konferencia résztvevőit a Fiumei úti sírkertben tartandó megemlékezésre és az azt követő tematikus sétára. Részletek a www.nori.gov.hu oldalon találhatók.

A konferencia a VERITAS honlapján közzétett módon, online is megtekinthető.

Kérjük, hogy a pontos kezdés érdekében érkezésének tervezésekor vegye figyelembe, hogy az Országház épületébe a beléptetés időigényes!

A konferencia regisztrációhoz kötött!

Bővebb információ

2023. október 31-én a Vajdasági Magyar Pedagógusok Egyesülete felkérésére tartott Újvidéken előadást és workshopot **Bertalan Péter 21. századi kihívások a gazdaságban és a társadalomban** címmel.

Kép forrása: Pannon RTV

2023. november 3-án **Bertalan Péter 1956 nemzetközi vonatkozásai** címen tartott előadást Bácskossuthfalván az Echo Ifjúsági- és Rendezvényközpontban a

A Kutatók Éjszakája programsorozat keretében 2023. szeptember 29-én megnyílt tárlaton a Szabad Idő Független Kiadó és a Jakab Lajos által alapított Áramlat Független Kiadó kiadványait, meghatározó ellenzéki folyóiratokat, az illegális mozgalomhoz köthető fotókat, eredeti dokumentumokat és tárgyakat mutatunk be az 1980-as évekből.

A kiállítás 2024. augusztus 30-ig hétköznap 9 és 18 óra között ingyenesen látogatható a VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár konferenciatermében (1093 Budapest, Zsil utca 2-4.).

**SZAMIZDAT AZ
1980-AS ÉVEKBEN**

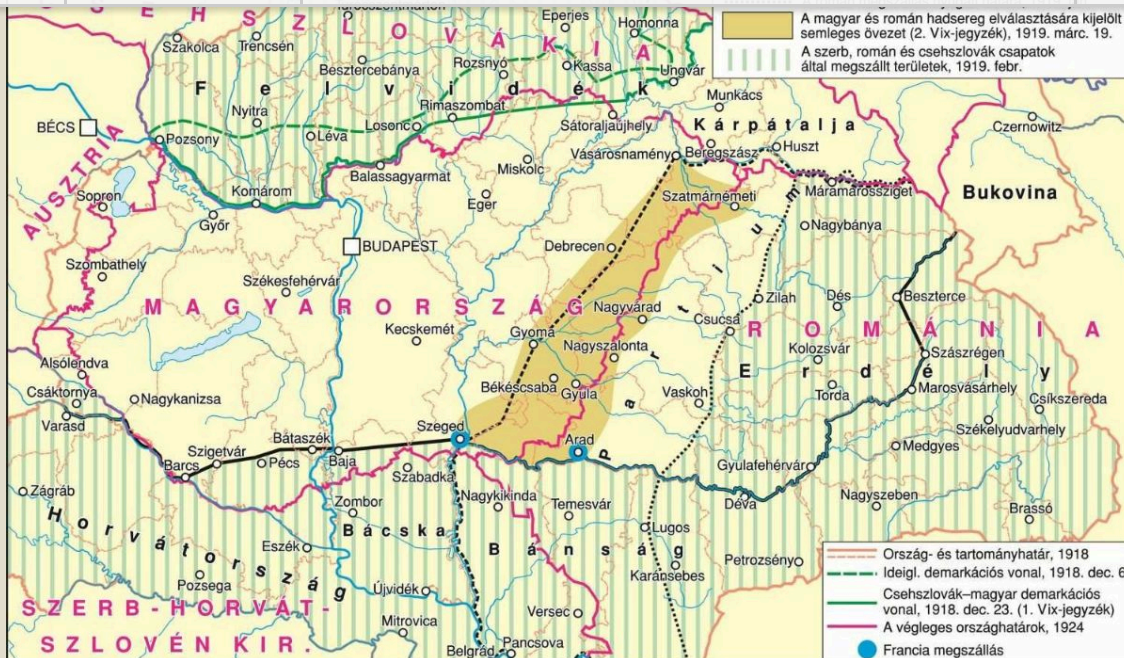
**KIÁLLÍTÁS JAKAB LAJOS, EGYKORI
SZAMIZDATKIADÓ GYŰJTEMÉNYÉBŐL**

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ:
2024. AUGUSZTUS 30-IG
H – P: 9.00 – 18.00

 1093 Budapest, Zsil utca 2-4.

A KIÁLLÍTÁS INGYENESEN LÁTOGATHATÓ.

Olvasnivaló

Az 1919. évi perszonáluniós tervek

Bár a Károlyi-kormánynak 1918 őszén még volt némi legitimitása az „Ancient Regime” és a Tisza-korszak emberei között, akiknek akár diplomáciai szolgálataira is számíthatott volna, ezek a tényezők hamar önjárókká lettek – ahogyan egyébként a Károlyi-kormányzat is folyamatosan balra tolódva radikalizálódott. Miközben tehát a konzervatív és nemzeti beállítottságú személyek ellenforradalmi (sic! – önelnevezés) szervezkedésekkel igyekeztek a Károlyi-érával szembeni ellenérzésüknek hangot adni, a fővárosban a bolsevik kommunisták az ellátási gondokból eredő elégedetlenségre alapozott társadalmi demagógiával, a „minél rosszabb, annál jobb” elve szerint bomlasztották tovább a társadalmi közmegegyezés és politikai stabilitás utolsó maradványait is.

Kép: Magyarország felbomlása (1918-1919), kép forrása: MTA BTK Történettudományi Intézet első világháborús honlapja - Magyarország

[Kovács Kálmán teljes cikke itt olvasható el](#)

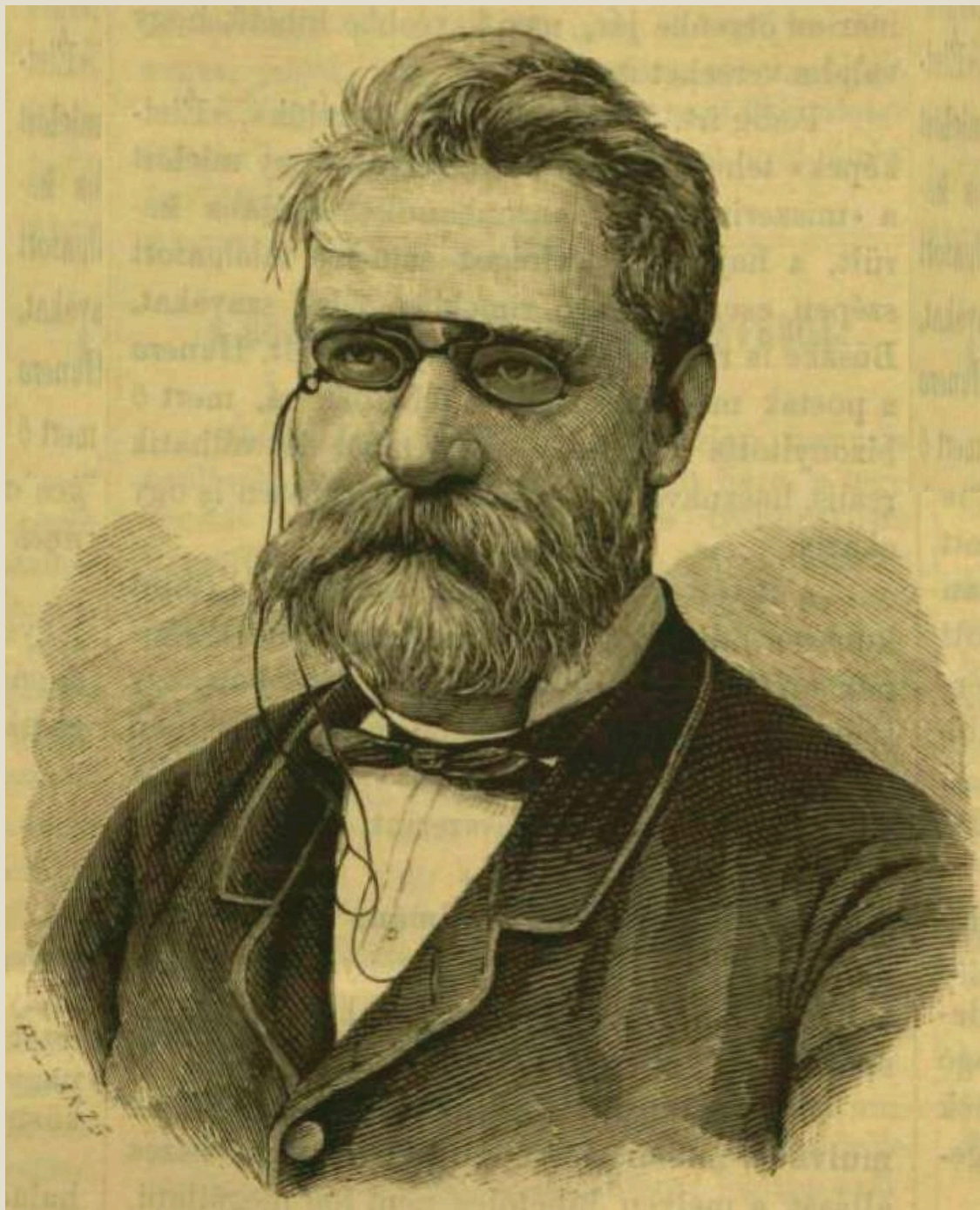
Az I. világháború Jelačića? Svetozar Boroević cs. és kir. tábornagy megítélése 1918-ban

A 2019. évben kezdődött SARS-Covid járvány magyarországi megjelenésekor elindított mindennapi történelem sorozatunk egyik első írásában már bemutattam [Svetozar Boroević cs. és kir. tábornagy halálát](#) az exitus centenáriumán. Most – három és fél évvel később – a tábornok 1918. évi megítéléséről kívánok gondolatokat megfogalmazni. A hadtörténetben némileg járatos Olvasó talán meglepődhet a címet olvasva, hiszen jól tudjuk, hogy 1848/49 folyamán – Petőfi Sándor mellett – a magyar honvédségben is sokan titulálták „gyávának” Josip Jelačić cs. és kir. altábornagyot, később immár cs. kir. tábornagyot. (Utóbbi „háromcsillagos”, lényegében műszaki/tüzérségi fegyvernemi tábornoki rendfokozatot nem szabad összekeverni a cs. kir. tábornagy rendfokozattal). Maga Boroević a szó legszorosabb értelmében csak a marsallbottal vette át az egyértelműen legsikeresebb horvát cs. (és) kir.

„gleichsajtolás” jegyében.

Kép forrása: Wikipedia Commons

[Ligeti Dávid teljes cikke itt olvasható el](#)

Amikor a Veritas volt az első

Andrássy Gyula az emigrációban töltött évei alatt 1850 és 1858 között Párizsban a Hauszmann báró (Georges Eugène Haussmann) elképzelése alapján zajló nagyarányú városfejlesztésnek volt tanúja, amit a kiegyezés

főváros megteremtéséről szólt, hanem a Monarchia olyan városáról, amely Béccsel versengve a térség gazdasági, kulturális és igazgatási központjává nőheti ki magát. Andrássynak ezt az 1868. május 17-én Pest és Buda szépítése érdekében összehívott vegyes bizottsági ülésen vizionált elképzelését Reitter Ferenc, a Helytartótanács, valamint a Budai Építészeti Hatóság korábbi főmérnöke ültette át az emlékiratában (*Emlékirat azon módokról és eszközökről, melyekkel Buda-Pest városát is oda lehetne emelni, hogy a magyar álladalom fővárosa irányában emelhető igényeknek helyesen megfeleljenek*) a mindennapi gyakorlatba.

Kép forrása: Wikipédia

[Dubniczky Zsolt teljes cikke itt olvasható el](#)

Cikkajánló

A karizmatikus főpap, aki nem volt hajlandó az egyház ellenségeivel tárgyalni

„A Sztálin halálát követő időszak legjelentősebb politikai válságát jelentő esemény az 1956-os forradalom és szabadságharc Magyarországon. A forradalom politikai-katonai eseményeinek többsége 1956. október 23-tól november 4-ig, a szovjet csapatok fegyveres beavatkozásáig tartott. Előtte egy nappal, 1956. november 3-án a háziőrizetből kiszabadult - egyes körökben máig vitatott megítélésű - Mindszenty József rádióbeszédet mondott." **Bertalan Péter** írása az Origo oldalán olvasható.

[Bertalan Péter írása itt olvasható el](#)

A magyar történelemről mindig lehet újat mondani

„A jubiláló intézet eredményeiről és az ismeretterjesztésben betöltött szerepéről, a fel-felbukkanó forrásokról, a hozzáférhetővé vált dokumentumokról és a sok esetben újragondolásra, újraelbeszélésre szoruló történelemről **Szakály Sándorral**, a Veritas Történetkutató Intézet és Levéltár főigazgatójával beszélgettünk.”

Az Antall kormány németországi politikája egy történelmi barátság tükrében

Az Összmagyar Testület által alapított folyóirat XXXIV. évfolyamának kiadásában jelent meg **Marinovich Endre** írása *Az Antall kormány németországi politikája egy történelmi barátság tükrében* címmel, amely a 2023. májusi *Helmut Kohl és Közép-Európa* című konferencián hangzott el.

[Marinovich Endre írása itt olvasható el](#)

Az új adatkezelési tájékoztatónkat [itt tudja elolvasni](#):

A VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár kizárólag a saját rendezvényeivel és programjaival kapcsolatos meghívók és értesítők küldésére használta fel eddig az Ön személyes adatait (név és e-mail cím), azokat harmadik félnek nem adja át a jövőben sem. Ha nem ért egyet az Ön személyes adatainak (név, e-mail cím) további kezelésével, és a jövőben nem szeretne hírlevél formájában értesülni a VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár legújabb híreiről, rendezvényeiről és programjairól, akkor kérjük, hogy jelezze ezt az info@veritas.gov.hu címen! Ebben az esetben véglegesen és helyreállíthatatlanul töröljük Önt az adatbázisunkból. Ha az adatkezeléssel kapcsolatban bármilyen kérdése vagy észrevétele van, akkor forduljon hozzánk az info@veritas.gov.hu e-mail címen.

Bízunk benne, hogy továbbra is figyelemmel kíséri a VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár tevékenységét.

Copyright © VERITAS INTÉZET ÉS LEVÉLTÁR

Nem szeretne több hírlevelet kapni? [Ide kattintva iratkozhat le.](#)